

TÄHTPÄEV: Rahvapidu Läti pealinnas puudutas ka eestlaste hingi

Ida-Viru eesti seltsid tähistasid Balti keti aastapäeva Riias

■ "Pisar tuli kohe silma, kui lätlased meie hünni laulsid. Oskaks meie ka nii hästi Läti hünni!" muljetas Narva-Jõesuu eestlaste seltsi Kalju vanem Tiiu Toom Läti pealinnas kogetust. 30 aastat tagasi viis ta Balti keti bussitäre kuurortlinna sanatooriumi töötajaid.

SIRLE SOMMER-KALDA
sirle@pohjarannik.ee

Balti keti 30. aastapäeva tähistamine kulmineerus eelmisel reedel Riias piduliku kontserdiga Vabadussamba juures, kus kõlasid ka Eesti hünn ja rahumeelse meelevalduse tunnuslaulu "Ärgake, Baltimaad!" räpiversioon.

Lõunanaabrite rahvapeol osalenud Tiiu Toom ütles, et see tekitas üleva tunde. 30 aastat tagasi koges ta küll Balti keti melu, aga osaks inimahelest ta ei saanud.

Moodustasid alternatiivse keti

"Kui kuulutati välja Balti ketti, ütles Narva sanatooriumi tollane direktor Raivo Murd: "Sina kogu rahvas kokku, mina annan bussi. Olin tookord ametiühingu esimees ja kuna sanatooriumis oli suur eestlaste kogukond, saime bussi täis. Sõitsime kusagile Paide kanti, kuhu Ida-Virumaa oli suunatud."

Toom meenutas, et tee peal oli mitu seisakut, sest see oli kogunejatest umbes. "Õiges kohtas me ei jõudnudki. Mäletan, et sain oma õe Kaiga kokku, kes töötas Voka EPTs. Ka nende seltskond jäi ketist välja. Tegime siis põllu peal oma alternatiivse keti ja saime meelust ikka osa."

Narva eesti seltsi esimehel Ants Liimetsal isiklik kogemus Balti ketist puudub.

"Töötasin tolla riigikantseleis sotsiaalelu osakonna konsultandina: tegelesin koerte, kasside ja seltside registreerimisega, alkoholi ja arhiivindusega. Meie ametiühing ei rääkinud sellest midagi, et peaks kusagile minema, ja ise ma selleks initsiatiivi üles ei näidanud."

Balti keti 30. aastapäeva tähistamine jättis aga Liimetsale hea mulje.

"Riia Vabadussamba juures oli minu hinnangul koos üle 5000 inimese ja nad olid ju sinna tulnud vabal tahtel. Ei olnud nii nagu nõukogude ajal, et anti kamanda partorgile kätte ning rahvas toodi kohale."

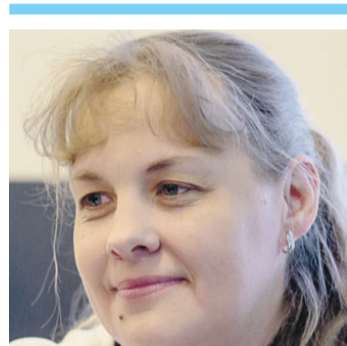
Eriti kiitis Liimets kontserdi lavastust.

"Mina eestlasena ei saanud ju sõnagi aru, mida läti keeles räägiti, aga ükski kõne ei olnud pikem kui kümme minutit ja selle kannatab iga inimene ära. Ja laulud, mis olid vahel valitud, on mõistetavad ka keelt oskamata. See, et mängiti ära Eesti hünn, pani südame põksuma. Laulukoor hääldas sõnad hästi välja ja meie laulsime kaasa. Kaameramees

Ants Liimets, Kairi Johannes, Silvia Remmel ja Tiiu Toom Riia Vabadussamba juures toimunud rahvapeol.

2x ERIK KALDA

KAIRI JOHANNES

Minu rahvuslik ärkamine oli selleks ajaks toimunud, aga Balti ketti ma endale teadmata põhjusel koolitüdrukuna ei jõudnud.

Kohalik poiss nelja lipuga oli fotograafide ja kaamerameeste lemmik.

KOLME PEALINNA ÜHENDANUD INIMAHEL

Balti ketti oli 23. augustil 1989 Eestis, Lätis ja Leedus korraldatud ühine poliitiline massimeelevaldus, mille eesmärk oli demonstreerida maailmale Baltimaade vabadustahet ning juhtida tähelepanu NSV Liidu ja Saksamaa vahel poole sajandi eest sõlmitud Molotovi-Ribbentropi paktile, mille salaprotokollid viisid Baltimaade okupeerimise ja annekteerimiseni NSV Liidu poolt.

Rahumeelne meelevaldus korraldati kolme nädalaga. Baltimaade rahvad rivistusid ligikaudu 675,5 kilomeetri pikkuseks Tallinna, Riia ja Vilniust ühendanud inimahelaks.

Allikas: Vikipeedia

leidis rahva hulgast ka Eesti lipu, kui hünni lauldi. Minul oli Riias väike lipp kaasas, aga see jäi ürituse ajaks hotelli, nii et kinkisin selle hotellile."

Liimetsa sõnul oli rahvarohkusest hoolimata keskkonnas väga rahulik. "Nägin küll poliitseinikke liikumas, aga neil erilist tööd ei paistnud olevat. Purjus inimesi ja laaberdajaid ei olnud näha, nii et kord oli majas."

Läks meelsusega kaasa

Narva eesti seltsi juhatuse liikmele Kairi Johannesele jäi silma, et kohaletulnud inimesed olid väga hingestatud. "Oli ka noori, kes ilmselt ise Balti ketis ei osalenud. Tore, kui

teadmine selle olulisusest kandub edasi."

Kairi Johannes ise oli Balti keti toimumise ajal 14aastane ja siiani teadmata põhjusel sinna ei jõudnud.

"Ma olen küll sellele vahepeal mõelnud, mis oli põhjuseks ja kas see oli pigem praktilist laadi, aga vastust mul sellele ei ole ja kahjuks pole enam kelleltki küsida ka. Igal juhul minu rahvuslik ärkamine oli selleks ajaks toimunud. 1988. aastal taasloodi Narva eesti selts ja Ants [Ants Liimets - toim.] tuletat alati meelde, et mina olin koolitüdrukuna selle taasloojate hulgas - kusagil pidavat olema minu allkiri." Johannes mäletab, et osa-

les tollal mitmel koosolekul ning pidas oluliseks jõuda Toilasse kontserdile, kus Ivo Linna ja In Spe esitasid ärkamisaaja laule.

"Kui ma praegu oma sama vana last vaatan, siis ei kujuta ette, et ta midagi sellist teeks. Ilmselt me - noored - läksime tol ajal üldise meelsusega kaasa. Meie klassis oli teisigi ärksama meelega noori, aga seltsi olen jäänud mina üksinda - ülejäänud on üle Eesti laiali."

Eesti kultuuriseltside suvekoolis Riias tegi südame soojaks kohtumine inimestega, kes maailma eri nurkades eestlust hoiavad.

"Minule on täiesti müstika, et inimestele, kes elavad näiteks Ukrainas ja Valgevenes ega pruugi enam eesti keelt rääkida, on niivõrd oluline kultuuri säilitamine. Nad otsivad iga väljundit, kuidas kusagil kauges maailmas nurgas oma juurte juures olla. Narva eestlastena samastume natukene idaaladel elavate eestlastega. Tundub, et probleemid on sarnasemad kui meie kohalike kultuuriseltsidega," rääkis Johannes.

RIIAS KOHTUSID EESTLASED ÜLE MAAILMA

Narva ja Narva-Jõesuu eestlased arutasid koos teiste maailma eri paigus tegutsevate eesti kultuuriseltside esindajatega Riias toimunud suvekoolis, mida teha eestluse ja seltside järjepidevuse hoidmiseks. Ühe konkreetse sammuna võtab iga seltsi esindaja järgmisse suvekooli kaasa mõne noore.

Eesti kultuuriseltside ühenduse suvekoolis Riia Eesti majas oli osalejaid Kransnojarskist Prahani - kokku ligi poolsada inimest. Kõik lubasid kaasa aidata esimese üleilmse eesti keele nädala õnnestumisele 23.-29. septembrini. Eesti instituut kutsub sel ajal õppima või õpetama maailma kauneimat keelt ja eesmärk on saada kokku kolm miljonit eesti keele õppijat.

Septembris tähistatakse veel üht eestlastele olulist tähtpäeva: tänava moodub 75 aastat massilisest eestlaste põgenemisest Läände naasnud nõukogude terrori eest. II maailmasõja tõttu põgenes läände 75 000 - 80 000 eestlast.

Eesti kultuuriseltside ühenduse juhatuse liige, Tšehhi-Eesti klubi vedaja Ivi Zajedova rääkis, et üle ilma on Eesti kogukondades ja kogudustes suurpõgenemist alati tähistatud leinatähe all.

"Uus on see, et tänava 19. septembril kell 18 saadab seda kurba tähtpäeva kellahelin üle terve Eesti tänu EELK peapiiskopi Urmas Viilma üleskutsule."

Zajedova leidis, et edaspidi tuleks suurpõgenemist mälestada riikliku tähtpäevana. "On õige ja hea, et meie Siberisse küüditatute kannatusi mälestatakse leinapäevadena 14. juunil ja 25. märtsil. Seevastu pole eestlaste massilise põgenemise mälestuspäeva isegi 75. aastapäeva lähenedes välja kuulutatud. Kuhu jääb meie ühtekuuluvustunne, millest pidevalt räägime?"

Zajedova sõnul on viimane aeg, et meie ühine Eesti Vabariik väärtustaks põgenike vankumatust eestluse hoidmisel. "Just seepärast, meie kogukondade ühendamiseks, ongi vaja määrata 1944. aasta suurpõgenemise aastapäeva tähistamiseks eesti rahvuskalendris üks septembrikuu päevadest. Meenutamaks igal aastal kodumaalt põgenemisel hukkunuid, aga ka elujäänuid, kes panustasid oma elu võõrsil elades eestluse hoidmisele ja Eesti Vabariigi taastamisele."

Üleilmse eesti kogukonna Eesti ellu kaasamist tähtsustab ka rahvastikuminister Riina Solman, kes tutvustas suvekoolis globaalse Eesti programmi. Selle väljatöötamiseks moodustas vabariigi valitsus ülemaailmse eestluse koostöökomisjoni, mille eesmärk on tagada parem koostöö eri ministriumide ja eestluse edendamise tegelevate üleilmsete eesti organisatsioonide vahel.

"Iga eestlane on oluline, olenemata tema elukohast," kinnitas minister.

coop | Maksimarket coop
Järva

Sillamäe Maksimarketis viru pst 5

29.08-02.09.2019

SÄÄSTUKAARDIGA

MÄNGUASJAD

(v.a pusled, Legod ja õpetlikud mängud) -30%

KÕIK JÄÄTISED

-25%

Sillamäe Maksimarketis Kõõgi LÖUNAPAKKUMINE
Säästukaardi omanikele esmaspäevast-reedeni

KELLA 11-13 -20%

kehtib kuni 30.08.2019

40€ ostukorviga* saad kaasa
TASUTA kingituse Eesti Pagarilt

31.08-02.09.2019 - KÕIK KLIENDID

* KAMPAANIA KESTAB KUNI KINGITUSI JÄTKUB

ORANŽI HINNASILDIGA TOOTED PÜSISOODUSTUSEGA
v.a. KAMPAANIA TOOTED

Avatud iga päev 8-22